

Алфонс де Ламартин

ГРАЦИЕЛА

Превод од француски јазик:
Марија Паунова

МАКЕДОНИЈА
Литература
Скопје, 2016
МАКЕДОНИЈА

ПРВО ПОГЛАВЈЕ

I

Кога имав осумнаесет години, моето семејство ме довери на грижата на една од моите роднини која поради своите обврски беше поканета во Тоскана, каде што го придружуваше својот сопруг. Тоа беше згодна можност да отпатувам и јас и на тој начин малку да се отргнам од она опасно безделничење во татковата куќа, својствено за градовите во провинцијата каде што првите страсти во душата се поткупуваат со лажни активности. Тргнав со голем восхит на едно дете кое оди да види како се крева завесата пред најраскошните сцени на природата на животот.

Алпите, коишто уште од моето детство ги гледав од врвот на ридот на Мили како се капат во болскотот со вечните снегови на крајот на видикот; морето за коешто патниците и поетите во мојата душа имаа всадено толку многу блескави слики; италијанското небо за коешто, така да се каже, ја беше ја впило во себе сета топлина на странците на *Корина* и во стиховите на *Гејџе*:

Ја ѝознаваш ли ѝаа земја каде шѝо цуѝаѝи мирѝи?

Спомениците кои сè уште се издигаа од онаа римска антика, со којашто беа исполнети моите мисли од свежите сеќавања на моите предавања; најпосле и слободата; оддалеченоста која фрла еден престиж на далечните работи; авантурите, разните случувања на долгите патувања коишто младешката фантазија може однапред да ги предвиди, да ги искомбинира и да ужива во нив; промената на јазикот, обичаите, лицата, кои се чини ја поттикнуваат интелигенцијата на еден нов свет, сето тоа го фасцинираше

мојот дух. Во долгите денови на чекање кои му претходеа на моето патување, јас живеев во состојба на една постојана опиеност. Со секој нов ден тој занес се обновуваше со чудесните слики од природата на Савоја, во Швајцарија, на Женевското Езеро, на глечерите на Симплоне, на езерото Комо, од Милано и Фиренца, кои повторно оживеаја во моите сеќавања.

Некои обврски коишто мојата придружничка ја одведеа на патување во Либурнија, се одолжија до бескрај, па се зборуваше дека мене ќе ме вратат во Франција, без да ги видам Рим и Неапол. Се чинеше дека тој сон нема да ми се исполни, токму во моментот кога ми беа близу, речиси на дофат. Од дното на мојата душа се бунтував на таквата помисла. Му пишав на татко ми за да го замолам да ми дозволи сам да го продолжам моето патување во Италија и без да го дочекам неговиот одговор, за којшто речиси не се надевав дека е поволен, одлучив да го предупредам на мојата непослушност со фактот: „Ако ми стигне забраната“ – си реков јас, „ќе стигне предоцна. Ќе ме искараат, но ќе ми биде и простено; ќе се вратам, но барем ќе ги видам“. Направив преглед на моите многу скромни финансии; но сметав на тоа дека имам еден роднина од мајчина страна кој беше населен во Неапол и тој можеше да ми позајми малку пари за моето враќање. И во една убава ноќ, јас заминав со поштенската кола од Либурнија за Рим.

Таму ја минував зимата, во една мала соба во темната улица која излегуваше на Шпанскиот плоштад, кај еден римски сликар кој ме прими на пансион во неговото семејство. Мојата младост, мојата става, мојот ентузијазам, мојата изолираност среде една непозната земја го заинтересираа еден од моите сопатници од патувањето од Фиренца до Рим. Тој многу се приврза за мене со едно безусловно пријателство. Беше убав млад човек, на возраст блиска на мојата. Изгледаше како да е син на фамозниот пејач Давид, во тоа време прв тенор во италијанскиот театар, кој

исто така патуваше со нас. Беше веќе во поодминати години и за последен пат имаше настап во *Свети Карло*, во Неапол.

Давид се однесуваше спрема мене татковски, а исто така и неговиот другар, кој ме опсипуваше со љубезност и со добрини. Сè уште не бевме пристигнати во Рим кога мојот убав сопатник и јас станавме веќе неразделни. Во тоа време, на една поштенска кола ѝ требаа најмалку три дена за да отиде од Фиренца до Рим. Мојот нов пријател ми беше преведувач; во гостилницата, додека седевме покрај масата, ме послужуваше прво мене, во колата ме сместуваше покрај него на најдоброто место и кога ќе заспиев бев сигурен дека неговото рамо ќе ми послужи како перница.

За време на долгите искачувања по ридовите на Тоскана и Сабина, кога се симнував од колата и тој се симнуваше со мене, ми објаснуваше сè за крајот низ кој поминувавме, ми ги кажуваше имињата на градовите, ми ги покажуваше спомениците. Тој дури ми береше убави цвеќиња и ми купуваше смокви и грозје по патот; ми ги полнеше моите дланки и шапката со вкусно овошје. Се чинеше дека Давид со задоволство гледа на наклонетоста на неговиот сопатник кон мене, туѓинецот. Понекогаш, тој се смешкаше и ме гледаше со еден интеллигентен изглед, со префинетост и со добрина.

Ноќта, кога пристигнавме во Рим, сосема природно и јас отидов во истото преноќиште како и тие. Ме одведоа во мојата соба; ме разбуди гласот на мојот млад пријател кој тропна на вратата и ме покани на појадок. Набрзина се облеков и се симнав во салата каде што беа насобрани сите патници. Отидов да се поздравам со мојот пријател од патувањето и со поглед го побарав меѓу луѓето, но залудно, тогаш едно гласно смеење блесна на лицата на сите присутни. На местото на синот или внукот на Давид, покрај него, забележав една привлечна фигура на една

млада римска девојка, елегантно облечена, чија црна коса беше сплетена во плетенки и со панделка на челото, собрани со две долги златни шноли со бисери на крајот, како што сè уште ги носат селанките од Тиволи. Всушност, тоа беше мојот пријател, кој со пристигнувањето во Рим, повторно беше си го вратил својот костум и својот пол.

Требаше јас да се посомневам во нежноста и неговиот поглед, како и грациозноста на неговата насмевка. – Облеката не го менува срцето, – ми рече, поцрвенувајќи, убавата Римјанка; – Само што сега, вие не спиете на моето рамо, и наместо да примате цвеќе од мене, сега вие ќе ми го подарувате мене. Оваа авантура ќе ве научи на тоа дека треба да се гордеете со привидното пријателство коешто подоцна ќе го покажат кон тебе; дека тоа би можело да биде и нешто друго.

Младата девојка беше пејачка, најомилената на Давид, којашто ја одгледал тој самиот. Стариот пејач ја водеше насекаде со себе, ја облекуваше како момче за да ги одбегне дофрлувањата за време на патувањата. Се однесуваше спрем неа како татко, повеќе како заштитник, и не беше воопшто љубоморен на слатките и невините блискости што и тој самиот ги дозволуваше да се случуваат меѓу нас.

II

Давид и неговата ученичка поминаа неколку недели во Рим. Утредента по нашето пристигнување, таа повторно ја облече својата машка облека и најпрво ме одведе во Свети Петар, потоа во Колосеумот, па во Фраскати, па во Тиволи, во Албано, и на тој начин јас ги одбегнував здодевните преопширни раскажувања на платените водичи кои ги водеа патниците во разгледување и ни раскажуваа за мртвото тело на Рем, внимателно анализирајќи го, фрлајќи светло врз едноличната литанија, на неговото лично име и почетоците на важните настани, коишто ги опседнуваат

мислите и нашите впечатоци и го застрануваа чувството од убавите нешта. Камила не беше образована, но беше родена во Рим, по некој свој инстинкт, таа ги знаеше убавите места, коишто ја фасцинираа од секоја гледна точка, уште од нејзиното детство.

Без размислување, таа ме водеше на најубавите места и во најубавите часови за да ги набљудуваме остатоците од античкиот град: наутро под боровите со широки врвови на Монте Пинчио; навечер под дебелиите сенки на редицата столбови на Свети Петар; на месечевата светлина во тегобната глувост на Колосеумот, а во убавите есенски денови во Албано, во Фраскати и во храмот на Сибила, сиот свонлив и сиот оросен од маглата на водопадите на Тиволи. Беше весела и ѓволеста, како една од статуите на вечната Јувена среде оној вечен вител на времето и смртта. Танцуваше врз гробот на Сесилија Матела, и додека јас мечтаев седнат на некој камен, таа се трудеше да предизвика ехо од нејзиниот оперски глас од високите сводови на Диоклецијановата палата.

Навечер се враќавме во градот, нашата кола беше преполна со цвеќиња и со остатоци од статуи, за да му се придружиме на стариот Давид, кого обврските го задржуваа во Рим и кој нè водеше во неговата ложа во театаро, каде го завршувавме денот. Пејачката, која беше неколку години постара од мене, не ми покажуваше поинакви чувства, освен она малку нежно пријателство. Јас бев премногу срамежлив за да покажам, со возврат и со други чувства и покрај мојата младост и нејзината убавина. Нејзиниот костум на момче, нејзината семејна приврзаност, сосема смела, нејзината машкост во *контральто* гласот, во слободата на нејзините манири, оставија толку многу длабок впечаток кај мене, што јас во неа гледав само еден убав млад човек, другар и пријател...